

Publ.

TRUSKAWIEC

ZAKŁAD ZDROJOWO-KĄPIELOWY

INHALACYJNO-SOLANKOWY

i

STACYA KLIMATYCZNA

WRAZ ZE

SPRAWOZDANIEM

za rok 1895

podał

Dr Zenon Pelczar.

W DROHOBYCZU.

Nakładem Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Truskawcu.
Z DRUKARNI A. H. ŻUPNIKA

1 8 9 6.

WBI P381 tr 1896

Z-138788

Akc. zI. 2024 nr. 106

Położenie zakładu.

Klimat. — Komunikacya.

Truskawiec leży w Galicyi południowo-wschodniej w powiecie Drohobyckim na stoku stryjskich Karpat. Zakład sam rozłożony w kotlinie otwartej ku wschodowi — z innych stron zamknięty i osłonięty górami i lasami od silnych wiatrów. — Kotlina sama wzniesiona 1290 stóp (przeszło 400 m.) n. p. m. posiada klimat średnio wilgotny, łagodny nadzwyczaj zdrowy — co dawno już stwierdzili tutejsi mieszkańcy. W ciągu zaś kilkoletniego mego w tych stronach w lecie pobytu nie stwierdziłem nigdy żadnej epidemii — mimo, że powiat Drohobycki przez Borysław bardzo jest narażonym na różne choroby zakaźne.

W sprawozdaniach meteorologicznych za rok 1895 znajdujemy :

Miesiąc	Przeciętnie za dni 30		
	barometr	temperatura przeciętna	opady atmosferyczne
czerwiec	737. ⁸⁵	+17. ⁴¹ C	60. ⁷
lipiec	735. ⁹⁶	+20 C	80. ²
sierpień	736. ⁵⁴	+18. ²² C	75. ⁷
wrzesień	740. ⁰⁶	+14. ³⁴	25. ⁸

Porównyując ciepłotę przeciętną z 3 ostatnich lat, mimo że lato z roku 1893 nadzwyczaj wszędzie było obfitem w opady i zimno — znajdujemy prawie bez różnicy te same stopnie świadczące bardzo dosadnie o pomyślnych w tym kierunku stosunkach.

Miesiąc	R o k		
	1893	1894	1895
czerwiec	+ 18.01°C	+ 17.74°C	+ 17.41°C
lipiec	+ 21.26°C	+ 22.8°C	+ 20°C
sierpień	+ 20.26°C	+ 21.2°C	+ 18.32°C
wrzesień	+ 16.46°C	+ 14.8°C	+ 14.44°C

Scisłejsze badania meteorologiczne są w toku dlatego też o nich na razie zamilczam.

W każdym razie stuletnie blisko doświadczenia uznały klimat i położenie Truskawca za bardzo odpowiedni na stacyą klimatyczną.

Zakład sam jest oddalony od stacyi kolei żelaznej Drohobycza o 9 klm. a związany z nim gościńcem rządowym wysadzonym przeważnie drzewami owocowymi i nie pozbawionym pięknych widoków z jednej strony na miasto, to znowu na góry prześliczne pokryte lasami.

W niedalekiej przyszłości Truskawiec jeszcze bardziej się zbliży, gdy zostanie wybudowaną odnoga kolejowa — Drohobycz, Borysław, Truskawiec i Stebnik a ewentualnie i Gaje-wyżne. Trasa dawno już jest wykonaną, początkowe roboty miano już

rozpocząć na wiosnę 1896 roku dzięki zasługom i staraniom właścicieli Truskawca.

Tym czasem się sprawa nieco opóźniła i powrócić musimy jeszcze do fiaków i powozów zakładowych, które za cenę 3 zlr. gości do Zakładu w niespełną godzinę dowożą. Zamawiania wszelkie zbyteczne.

Opis Zakładu.

Zakład sam okolony domkami włościańskimi, składa się z licznych willi i budynków zakładowych i wielu prywatnych, i obejmuje przeszło 300 pokoi mieszkalnych wzorowo i czysto utrzymanych, zupełnie umeblowanych — z pościelą i wszelkimi wygodami.

Pośrodku górują tak zwane „Łazienki nowe“ z 60 gabinetami do kąpiel. Na pierwszym piętrze mieszczą się liczne mieszkalne pokoje suche i słoneczne z komfortem wszelkim urządzone. W tyle po za łazienkami znajduje się drugi budynek przeznaczony na kąpiele borowinowe i namulowe, które podobnie jak w gmachu poprzednim podzielone są na I i II klasę, by i mniej zamożnej publiczności uprzystępnąć korzystanie z tego tak dzielnego leczniczego środka.

Przyspasabianie kąpeli jest przedmiotem wielkiej troskliwości i odbywa się pod częstą kontrolą

lekarzy zakładowych — urządzenia zaś same odpowiadają wszelkim wymaganiom postępu na polu balneotechniki.

Naprzeciwno tych nowych Łazienek wznoszą się stare Łazienki oddzielone od poprzednich wspólnym skwerem, raczej ogrodem, głównym miejscem przechadzki popołudniowej przy dźwiękach muzyki, dla której w pośrodku skweru wznosi się gustownie zbudowana altana. W tejże jeszcze okolicy spotykamy zakład inhalacyjny i piękne z pośród klombów wychylający się domek t. z. **Dworek hetmański**.

Na prawo od Łazienek nowych wznosi się **dworzec gościnny** dawne wprawdzie pamiętający czasy, ale obszerny i nie zle jeszcze Truskawcowi oddający usługi. Dworzec gościnny mieści w sobie restaurację i cukiernię zakładową — salę do zabaw, kasyno i aptekę.

Na lewo od Łazienek prowadzi ścieżka pośród alei grabowych do **źródła** Nafty, Bronisławy, Marysi i parku zakładowego. Po drodze spotykamy kilka domów i willi prywatnych jak „**Sutereny**“ **willa Klimczyka** pośród ogrodu i **dom Korczaka**, mieszczący restaurację i pensjonat.

Po za Łazienkami trzeciej klasy widnieje na pagórku biała murowana cerkiew unicka, obok na lewo domy zakładowe: „**Pod Pasterzami**“, „**Leśniczówka**“, oranżerye i ogród zakładowy.

Na prawo rozciąga się szpilkowy las — na

tle zaś jego zieleni uroczu wyglądają **Kowalówka**, **Probostwo** i t. d.

Druga część Zakładu rozłożona po obu stronach wjazdowej drogi nie mniej uroczu się przedstawia. Znajdujemy tu cały szereg gmachów i gustownych willi mogących stanowić ozdobę każdego pierwszorzędnego zdrojowiska. Pomijając już wille izraelitów jak **Rabinówka** i t. p. zwrócić nam przede wszystkim wypada uwagę gości na budynek murowany piętrowy t. z. „**Hotel**“, gdzie też nieznanym Truskawca zajeżdżać radzimy, nim sobie stałe obiorą mieszkania. Ceny nadzwyczaj przystępne, pokoiki suche i wygodne a można je wynajmować na pojedyncze dni.

Naprzeciw gustowna willą „**Hygiea**“, dom **Kuczyńskiego**, domy **Kralowej**, od tych parkiem oddzielone „**willa Żółkiewskiej**“, z komfortem urządzona „**Jadwinówka**“, następnie domy pod „**Białym Orłem**“, pod „**Pogonią**“, i t. d. graniczące już z Łazienkami a położone naprzeciw katolickiego kościoła z piękną rzeźbą Godebskiego. Kościółek położony jest w ślicznem zacisznem miejscu, pośród parku drzew szpilkowych.

Prócz tu wymienionych mamy jeszcze kilkanaście większych i mniejszych domów i willi różnie urządzonych stosownie do ceny, których opisem się zajmować, dalekoby zaprowadziło — wspomnieć jednak wypada dom **Dietza**, **Bukowskiego**, **Jasińskiego**, **Błażka**, **Brodkowskiego**, **Kaufmana**, **Relingera**, **Sie-**

mionowiczowej, Ruderfera, Falka, Gottesmana, Bachmana i t. d. i t. d.

Ogólnie o wszystkich mieszkaniach powiedzieć można, że dobrze są urządzone, zaopatrzone nie tylko w meble, materace ale i pościel zupełną. Komisya zaś zdrojowa z lekarzami bada wszystkie mieszkania z początkiem sezonu usuwając te, które bądź skutkiem wilgoci, bądź braku innych higienicznych warunków dla chorych się nie nadają.

Restauracyj posiada Truskawiec kilka, wszystkie pod bezpośrednim dozorem lekarzy zakładowych, potrafią zadowolnić najwybredniejsze gusta kuracjuszków, po wcale przystępnych cenach.

Restauracyę zakładową objął na przyszość p. Delebiński ze Lwowa zaszczytnie znany miłośnikom dobrej kuchni, który już przed kilku laty w Truskawcu względy publiczności sobie umiał pozyskać, a który już jest dobrze obeznany z dyetą, jakiej połowa naszych pacjentów potrzebuje.

Obok restauracyi zakładowej mieści się cukiernia i bufet dobrze zaopatrzone na każdorazowy sezon. W dworcu gościnnym, jak to już wspomnieliśmy, znajduje się nadto sala bilardowa, stoliki do gry w karty i czytelnia ze znaczną ilością gazet i pism peryodycznych — fortepian i t. d.

Apteka sezonowa p. Krzyżanowskiego z Drohobycza, posiada wszelkie wody tak krajowe jak i zagraniczne.

Muzyka bardzo dobra pod batutą p. Kwecha, znanego kompozytora, potrafi zadowolić wybrednych

melomanów — i grywa codziennie rano od godziny 6—8 przy źródle «Maryi» i wieczorem od 5—7 w kiosku przed nowymi Łazienkami.

Wśród parków rozmieszczono znaczną ilość wygodnych ławek, urządzono odpowiednie miejsca na gry towarzyskie, jak «krokiet, lawn-tennis, kręgielnia i t. d.»

W roku 1894 zawiązał się „**Klub Truskawiecki**“, któremu zakład ofiarował lokal, pisma i gazety, wszelkie przyrzędy do gier towarzyskich i znaczną subwencyę. Zadaniem zaś klubu jest rozbudzenie i podtrzymywanie towarzyskiego życia między kuracyuszami, urządzenie zabaw, wspólnych wycieczek, w ogóle uprzyjemnienie pobytu leczącej się publiczności. Klub nadspodziewanie dobrze wywiązał się ze swego zadania, urządził kilka wycieczek, zabaw i zebrań towarzyskich na cele humanitarne, a przede wszystkim, czego brak w naszych zdrojowiskach — łączył publiczność, ożywiając życie towarzyskie i uprzyjemniając jej pobyt.

Ulepszenia w roku 1895 i 1896

Dzięki prawie bezinteresownym a szlachetnym zabiegom właścicieli zaopatrzonemu został Truskawiec we wszelkie urządzenia odpowiadające najnowszym wymogom balneotechniki.

Łazienki, nowe domy mieszkalne, Inhalacya,

nowe parki, liczne ogrody o to zasługi obecnych właścicieli — zrobili wszystko, co im obowiązek obywatelski nakazywał.

Brakło jednak jeszcze tego oka, któreby podpatrzyło i odgadnąć mogło jeszcze życzenia gości i ręki, któreby zaraz zadosyć potrzebom uczynić mogła.

Dobre kąpiele, dobra inhalacja, dobre powietrze i kuchnia jeszcze nie zadowolą chorego, potrzebuje on jeszcze rozrywki, opieki nad sobą a w mieszkaniu nieco komfortu. — Odczuwając te potrzeby nowa spółka dzierżawców*) w tym kierunku działać poczęła — czynność zaś swą choć krótką bo przez jeden dopiero sezon trwającą zaznaczyła już całym szeregiem ulepszeń i udogodnień, które goście zeszłoroczni uznać i należycie ocenić umieli: **Zrobiono 6 klm. nowych ścieżek** wyszutrowanych brzegiem lasu od gościńca Drohobyckiego, wzdłuż Baniek, Lipek, Horodyszcz a aż po źródło Zofii — z widokiem otwartym na Truskawiec i na okoliczne lasy.

Spacery te **połączono alejami cienistymi**, jedną od źródła Maryi do Horodyszcz — **drugą** obok gościńca z Truskawca do Borysławia wiodącego.

Zakontraktowano restauratora Delebińskiego, czyniąc mu wszelkie ulgi, byle tylko gości zadowolnił. W tymteż także celu, uwzględniając wymogi higieny

*) W roku 1895 wydzierżawili Truskawiec: Tadeusz Barącz rzeźbiarz, Mizerski aptekarz, Dr. Pelezar i Wyczyński inżynier.

podniesiono sufit sali restauracyjnej na 3 metry, przyczem rzucono jeszcze dodatkowe światło z góry. Salę samą zaopatrzone w kominek, ozdobiono kwiatami — **sprawiono nowe meble** wogóle zrobiono z niej elegancki i prześliczny zakątek, gdzieby goście w razie chłodu lub niepogody przyjemnie bo przy kominku czas spędzać na rozmowie mogli. Do dworca gościnnego **dobudowano werandę krytą**, oszkloną bardzo obszerną, której goście brak dawno odczuwali, musząc się w porze obiadowej mieścić po salach restauracyjnych.

W Łazienkach I. klasy urządzono również z wielkim komfortem **oszkloną poczekalnię**.

Kabiny same I. kl. **zaopatrzone w leżaki i nowe chodniki**.

W dwu kabinach urządzono **na próbę porcelanowe duże basenowe wanny ze stopniami do schodzenia**.

W jednej kabinie I. klasy i jednej II. klasy urządzono **kąpiele elektryczne**.

W mieszkaniach nad Łazienkami, w Jadwinówce i większej części innych domów zakładowych urządzono **dzwonki elektryczne**.

Pokoje same odświeżono i **wprowadzono niebywały tamże komfort**. Ozdobiono je firankami, nad i przed łóżka posprawiano dywaniki — w większych pokojach nawet dywany okazałe pod stół.

Miejsca ustępowe w domach zakładowych zmieniłono zupełnie przeznaczając na to mniejsze pokoje i zastosowano do tego celu najnowsze zdobycze postępu na polu higieny.

Starą oranżeryę zniesiono, stwarzając w tym

miejscu parcelę budowlaną — ogród zaś nowy wraz obszerną oranżeryę i cieplarnię urządzono poza domem gościnnym. Zakupiono mnóstwo ozdobnych drzew i kwiatów.

Założono dla wygody gości prowadzących kuchnię wielki ogród warzywny.

W całym lasku koło źródła Maryi posiano i zasadzono jodłę.

W miejsce starego deptaku przy źródle Maryi **wybudowano nowy okazały** według projektu architekty Halickiego ze Lwowa zastósowując styl jego do miejsca i przeznaczenia. Nadto w b. r. mają stanąć 4 nowe wille — na miejscu dawnej oranżeryi jedna, druga między cerkwią a Kowalówką — i dwie na parceli między Łazienkami głównymi, Zaczyszem a willą Klimczyka. Czy jednak będą oddane już w tym sezonie na użytek publiczności nie wiem i dlatego się o nich nie rozpisuję.

Środki lecznicze.

A) Źródła używane do kąpiei.

- 1) Źródło słony „**Surowica**“ jedna z najsilniejszych solanek 24·8‰ — używana do kąpiei.
- 2) Źródła siarczane **Edwarda, Lipki, Parszywka** itp.
- 3) Borowina żelazista.
- 4) Namul słony — i siarczany.

B) Źródła używane do picia.

- 1) 3 źródła słonogorzkie o różnem nasyceniu: **Maryi, Zofii, Bronisławy.**
- 2) Źródła szczawy alkalicznej: **Nafta.**

Wydają kąpiele:

- a) kąpiele słone,
- b) kąpiele słono-siarczane,
- c) kąpiele borowinowe całe, ręczne i nożne,
- d) kąpiele z wody słodkiej i tusze z zimnej wody,
- e) kąpiele elektryczne.

Namuł siarczany i słony służy do okładów i jako dodatek do kąpiel borowinowych.

Żętyca — kuracya mleczna.

Zakład inhalacyjny — solankowy systemu Was-smutta — o 2 klasach.

Leczenie masażem (masseur) i masseurka zakładowi).

Leczenie elektrycznością.

Lekarze zakładowi: Radca Dr. Plech, i Dr. Pelczar — oraz wolno praktykujący Dr. Steinhaus.

Rozbiór chemiczny wód.

I. Surowica.

według rozbioru Prof. Radziszewskiego zawiera przy ciężarze gatunkowym 1:1993 na 1000 wody:

Chlorku sodowego	.	.	.	231:3326672
» potasowego	.	.	.	3:5138640

Chlorku litowego	0·0120810
» magnowego	2·2926620
Bromku magnowego	0·0519319
Jodku »	ślady
Siarkanu sodowego	8·143296
Siarkanu wapniowego	1·8899766
Soli amonowych	ślady
Dwuwęglanu sodowego	0·5561139
Siarkowodoru	0·0347140
Wolnego bezwodnika węglowego	0·1853169
Ciał organicznych	0·6220120

Razem składników: 248·6345791

W tem się już mieści ciężar 94·80 cm₂ □ wolnego bezwodnika węglowego i 22·78 cm. □ siarkowodoru.

Nie będę tu podnosił znaczenia pojedynczych składników surowicy — przytoczę tu tylko uwagi Prof. Radziszewskiego, które najwymowniej świadczą na korzyść tego źródła.

Mianowicie powiada Dr. Radziszewski przy końcu sprawozdania:

Surowica ta różni się korzystnie od solanek:

- a) znaczną zawartością siarkowców, szczególnie siarkanu sodowego;
- b) reakcją alkaliczną, pochodzącą od węglanu sodowego;
- c) zawartością gazów.

Ja zaś podniósłbym na tem miejscu jeszcze inną własność t. j. niezwykłą ilość chlorku potasowego, która w zwyczajnej wannie 200—500 gr.

dochodzi, a któremu to czynnikowi Köstlin i Kelles najsilniejszą rolę w drażnieniu nerwów obwodowych przypisują.

Składem swym jakościowym zbliża się surowica do wody morskiej — jest jednak 8 razy od ostatniej silniejszą. Z tego też powodu surowica truskawiecka rozcieńczona wodą i ogrzana, oddaje te same usługi co i gorące kąpiele morskie, a ze względu na niezwykle bogactwo soli, może być wprost ze źródła bez odparowywania rozesłaną jako wyborny ług do kąpieli domowych. Samej surowicy czystej do kąpieli używać niepodobna, rozcieńcza się ją wodą siarczaną lub słodką, wedle potrzeby — i tak zawierają kąpiele wydawane w Truskawcu, licząc na kąpiel 300 litrów:

I.	. . .	7.5	klgr.	chlorku	sodu
II.	. . .	8.7	„	„	„
III.	. . .	11.4	„	„	„
IV.	. . .	18.0	„	„	„
V.	. . .	23.1	„	„	„

Zródła siarczane.

Truskawiec rozporządza kilku źródłami siarczanymi — najważniejsze z nich jednak źródło „Edwarda“ jako najbliższe Zakładu, „Parszywka“ i „Lipki“.

Przytaczamy tu tablicę analityczną źródła „Edwarda“ według rozbioru prof. Dra Radziszewskiego.

W 10'000 częściach wody zawiera „Edward“ przy ciężarze gatunkowym 100321 i ciepłocie 14.3°:
Chlorku sodu 1.6229

Chlorku magnewego	3.5883
Bromku	ślady
Siarkanu sodowego	5.5622
Siarczku sodowego	2.2763
Podsiarczanu wapniowego	ślady
Siarkanu potasowego	0.1999
Siarkanu wapniowego	16.4783
Bezwodnika krzemowego	0.1246
Dwuwęglanu żelazowego	0.1498
„ wapniowego	5.2680
„ magnewego	0.1242
Soli litowych (azotanów)	ślady
Bezwodnika węglowego	1.2513
Siarkowodoru wolnego	0.7958
Ciał organicznych żywicowych	0.9987
Razem	38.4365

O znaczeniu i wartości samych źródeł pomocy w dalszym ciągu.

Borowina truskawiecka.

Borowina truskawiecka zawiera według analizy Prof. Dra Radziszewskiego w 100 częściach

ciał organicznych	15.27%
ciał nieorganicznych	32.22%
wody hygroskopijnej	52.51%

Po odciągnięciu zaś wody hygroskopijnej zawiera ona:

ciał organicznych	32.20%
ciał nieorganicznych	67.80%
100 części tak wysuszonej borowiny chłonie	

w wilgotnej atmosferze 11057‰ części wody t. j. więcej jak drugie tyle swej objętości.

Między solami nieorganicznymi zawiera w 1 klgr. 6 gr. siarkanu żelaza — dlaczego też słusznie do borowin żelazistych zaliczoną być może.

Borowina ta zanim do kąpeli w celach lekarskich spożytkowaną zostanie, przechodzi wszelkie procedury, które wszelka borowina przejść powinna, by mogła swemu odpowiedzieć zadaniu.

Z roku na rok przekopana zostaje poddaną działaniu wpływów atmosferycznych na wolnem powietrzu — poczem zwożą do w tym celu wybudowanej szopy — gdzie zostaje przesianą, schnie itd.

Namuł truskawiecki.

Dwojakiemu rodzaju namuł znajduje się w Truskawcu t. j. siarczany i słony; źródło na „Lipkach“ dostarcza znakomitego namułu siarczanego, źródło zaś w lasku „Bańki“ słonego. Czystego namułu na kąpiele całe się nie używa — natomiast poleca się go do kąpeli ręcznych i nożnych — jako dodatek do kąpeli borowinowych w celu wzmocnienia tychże, wreszcie do okładów.

B) Źródła do picia.

1. Źródło „Maryi“

zawiera według rozbioru Prof. Radziszewskiego w 10.000 częściach przy temp. 14,3° C. i ciężarze gatunkowym 1.00639.

Chlorku sodu	3.6839
„ magnowego	3.9493
Bromku magnowego	0.1563
Siarkanu sodowego	10.0984
„ potasowego	15.0728
„ wapniowego	8.2940
Bezwodnika krzemowego	0.1972
Dwuwęglanu żelazowego	0.3153
„ wapniowego	4.2453
„ magnowego	0.1650
„ amonowego	0.2940
Soli litowych	ślady
Bezwodnika węglowego (80.7 c. c.)	0.1529
Ciał żywicznych	0.7650
Razem	80 5509

2. Źródło „Zofii“

według analizy Prof. Pawlewskiego zawiera w 10.000 częściach wody przy temp. 20° C. i ciężarze gatunk.

1.007709:

Chlorku sodu	72.02572
„ magnowego	0.96719
„ potasowego	0.02032
„ litowego	słaby ślad
Bromku magnowego	0.04683
„ potasowego	0.000105
Jodku potasowego	0.000032
Siarkanu magnowego	4 13416
„ potasowego	1.90203
„ wapniowego	6.02330

Węglanu magnowego . . .	0.10798
„ wapniowego . . .	2.36989
Kwasu węglowego wolnego . .	0.19137
„ „ pół wolnego . .	1.09931
Fosforanu wapniowego . . .	ślady słabe
Bezwodnika krzemowego . . .	0.07800
Wodnika glinowego . . .	ślady słabe
Kwasu azotowego i amoniaku . .	ślady
Razem	102.40027

3. Źródło „Bronisławy“

według rozbioru Prof. Pawlewskiego zawiera w 10.000 częściach wody przy temp. 20° C. i ciężarze gatunk.

1.012104:

Chlorku sodowego . . .	112.40455
„ magnowego . . .	3.10865
„ litowego . . .	wyraźny ślad
Bromku magnowego . . .	0.03219
„ potasowego . . .	0.00589
Siarkanu magnowego . . .	5.64591
„ potasowego . . .	8.21260
„ sodowego . . .	9.31629
„ wapniowego . . .	22.66859
Węglanu sodowego . . .	0.00083
„ magnowego . . .	0.25724
„ wapniowego . . .	3.88557
Bezwodnika węglowego . . .	0.04000
„ „ półwolnego w dwu- węglanach . . .	1.85231
Fosforanu wapniowego . . .	0.00059

Krzemionu sodowego	0.04213
Bezwodnika krzemowego	0.05115
Wodnika glinowego	małe ślady
Kwasu azotowego i borowego	ślady nieznaczne
Razem	167.84686

4. Źródło „Nafta“

według rozbioru Prof. Radziszewskiego zawiera w 10.000 częściach wody przy temp. 14.3° C. i ciężarze gatunkowym 1.003.

Chlorku magnewego	0.2804
Siarkanu wapniowego	0.2802
„ magnewego	1.1617
Bezwodnika krzemowego	0.1139
Dwuwęglanu żelazowego	0.0371
„ wapniowego	3.8890
„ magnewego	0.2050
„ sodowego	1.4488
Soli litowych (azotanów)	ślady
Bezwodnika węglowego	0.7423
Ciał żywicowych	0.3779
Razem	8.4733

Jak się to łatwo z załączonych powyżej tablic przekonać można, posiada Truskawiec wielką rozmaitość wód, które też szerokie pole do wskazań leczniczych otwierają. Pomiedzy składnikami wód truskawieckich, chlorek sodu pierwsze zajmuje miejsce w wodach tak do picia jakoteż do kąpiel używanych. Niemniej jednak cennymi są chlorki ziemne,

siarka (w źródłach do kąpieeli służących i w namule) i siarkan żelazowy w borowinie.

W źródłach do picia obok chlorku sodu poważne zajmują miejsce siarkany alkaliów (sodowy i potasowy), sole magnowe w postaci chlorku i siarkanu.

W mniejszych ilościach w stosunku do powyższych soli jednak na uwzględnienie zasługujących znajdują się dwuwęglan żelazowy (źródło Maryi). Brom (źródło Bronisławy i Zofii i w Surowicy). Lit jako wyraźne ślady w źródle „Bronisławy“ w większej zaś ilości w „Surowicy“.

Wskazania.

I. z chorób ogólnych:

- a) Przewlekły gościec stawowy i mięśniowy — jakoteż dna w różnych stopniach.
- b) Chorobliwa otyłość (adipositas).
- c) Zolży w różnych formach (scrophulosis).
- d) Upośledzenia odżywienia organizmu, skutkiem nadmiernego używania przetworów rtęciowych (mercurialismus chronicus).
- e) Syfilis.
- f) Cukrzyca w lżejszych formach (Diabetes mellitus).
- g) Rozmiękczenie kości (osteomalacia).

II. z chorób poszczególnych narządów:

- a) Choroby przewodu pokarmowego:

Przewlekły nieżyt żołądka (Catarrhus ventriculi chronicus).

Nieżyt kiszek z następstwem ich niedowładem. (Catarrhus intestinorum chronic. Atonia intestinorum).

Nieżyt dwunastnicy i żółtaczka (Icterus catarrhalis).

Kamica żółciowa (Cholelithiasis).

Przekrwienia wątroby (hyperaemia hepatis) wogóle.

Zastoiny brzuszne i krwawnice (Plethora abdominalis — haemoroides).

Obrzęki śledziony i wątroby pozimnicze (Tumor lienis et hepatis malaricus).

b) Choroby narządu płciowego u kobiet:

Przewlekłe mięszkowe zapalenia macicy (Metritis chronica):

Zapalenia śródmaciczne (Eudometritis).

Zapalenia jajników (Oophoritis).

Wysięki około i zamaciczne (Peri- et parametritis).

Zboczenia w miesiączkowaniu.

Niektóre formy niepłodności, a powstałe skutkiem zapaleń.

Cierpienia lat klimakterycznych.

c) Choroby dróg moczowych:

Nieżyt pęcherza (Cystitis).

Nieżyt miedniczek nerkowych.

Złogi nerkowe.

d) Choroby narządu oddechowego:

Chroniczne katary nosa, tchawicy i oskrzeli

(Trachetis, Bronchitis, coryza i ozoena).

Rozedma płuc (Emphysema pulmonum).

Pozostałości po zapaleniu płuc i opłucnej (Residua post pneumoniam et pleuritidem).

e) Choroby układu nerwowego :

Nerwobóle, szczególnie rwa kulszowa (ischias).

Zapalenia nerwów (neuritis).

Porażenia obwodowe.

Zapalenia rdzenia (myelitis).

Uwiąd rdzenia (tabes).

f) Choroby skórne chroniczne szczególnie :

Swierzbieżka (prurigo).

Łuszczyca (psoriasis).

Wyprysk chroniczny (eczema chronic).

Wreszcie wszelkie wypociny w mięśniach, stawach — zgubienia kości, pozostałe po złamaniach itd.

Przeciwwskazania.

1. Wszelkie choroby gorączkowe.

2. Nadmierna otyłość ale polegająca na nadmiernej assimilacji.

3. Wszelkie kachaxye złośliwej natury (nowotwory).

4. Choroby mózgu (zwłaszcza ze skłonnością do udarów mózgowych).

5. Choroby serca polegające na stłuszczeniu mięśnia sercowego i ogólnej wysoko posuniętej miażdżycy połączone z niedomogą serca.

według krajów: z Galicyi	1184
z Bukowiny	52
z innych krajów koronnych	8
z Rosyi	18
z Prus	3

Wydano kąpeli mineralnych:

I klasy płatnych	1982	wolnych	634
II „ „	6404	„	316
III „ „	5996	„	1948
Nasiadowych	22		
ręcznych	24		
Razem	14.382		2898

Kąpeli zimnych:

płatnych — 375 — wolnych 200.

Kąpeli borowinowych:

I klasy	68		
II „	275	wolnych	58
nożnych	904		
ręcznych	220		
Razem	1467		58

W zakładzie inhałacyjnym odbyło się posiedzeń:

I. klasy płatnych	903	wolnych	194
II. „ „	1041	„	14
Razem	1944		208
Razem wszystkich			2152

Według chorób znajdowało się w r. 1894 cierpiących na :

Gościec stawowy	90
„ mięśnicwy	57
Dna	45
Zoły	12
Syphilis	7
Otyłość ogólną	46
Rozmiękczenie kości	9
Gruźlicę stawów	7
Pozostałości po złamaniach	11
Nieżyt żołądka	26
Miedowład kiszek	32
Zastoiny brzuszne z następstwami i krwawnice	23
Choroby narządu moczowego (zapalenie nerek, katar pęcherza, piasek nerkowy)	34
Choroby przewodu oddechowego (katar tchawicy — oskrzeli)	30
Rozedma płuc	27
Choroby skórne (łuszczyca, świerzbiączka, wyprysk chroniczny)	17
Zapalenie mięśszowe macicy i śródmaciczne	32
Zapalenie kołomaciczne	22
Nerwobóle	54
z tych rwy kulszowej	26
Zapalenia nerwów	4
Porażenia obwodowe	6
Uwiąd rdzenia	4
Zapalenie rdzenia	9
Porażenia połowicze po udarze mózgowym	14

Paralysis agitans	2
Wady serca	46
Hysteria i neurasthenia	6
Innych chorób	40

Zestawienie to chorych przytaczamy tylko z dzienników obu lekarzy zakładowych — w zestawieniu zaś kierowaliśmy się cierpieniem w ustroju przeważającym ze względu, na które chory porady szukał.

Spis miejscowości do przechadzek i wycieczek.

Oprócz skwerów licznych przed gmachem lazienkowym, dworcem gościnnym, grabowych alei do źródła „Nafty“, „Maryi“, posiada Truskawiec kilka parków i lasków, gdzie chorzy przechadzać się bez utrudzenia i świeżego balsamicznego powietrza w cieniu drzew używać mogą.

Najbliższymi, bo wśród zakładu, są park w około kościółka katolickiego, park otaczający dom „Kowalówkę“ urozmaicony parowem, mostkami, licznymi ławeczkami i t. d. Stary park w około źródła Maryi, wśród którego wznosi się krzyż na pamiątkę 200-letniej rocznicy odsieczy wiedeńskiej. Nowy park „Adamówka“ po drugiej stronie źródła „Maryi“ się rozciągający, więcej słoneczny i licznymi kłębami kwiatów ozdobiony, wreszcie park „Jadwinówka“ bardzo starannie utrzymany.

Z wycieczek zasługują na uwagę:

1. Do Gloriety, (pieszo 15—20 min. odległości) skąd na zakład i pierwszy dział Karpat rozległy i wspaniały roztacza się widok.

2. Do lasu pod Horodyszczem — 30—40 min. drogi.

3. Do zacisza pieszo 30 minut drogi.

4. Do źródła Zofii, odległość 40—45 minut drogi.

5. Na Lipki 20 minut drogi, gdzie znajdują się kopalnie cynku.

6. Na Pomiarki, końmi 30 minut drogi, gdzie znajdują się kopalnie ropy i wosku ziemnego.

7. Do Leśniczówki miejskiej, godzina drogi pieszo. Piękne położenie wśród gór.

8. Do lasu „Bańki“ 2 klm. drogi, piękne spacerowanie wśród lasu, miejsce na gry towarzyskie, altana piękna. Na miejscu dostać można nabitka.

9. Do Stebnika. Powozem 4 klm. odległości. Warzelnia państwowa soli zwiedzać można do 6 godziny. Ozdobny park w nim wille urzędników solnarnych.

10. Do Drohobycza, gdzie godną widzenia jest fara, z czasów Władysława Jagiełły i starożytnej struktury drewniane cerkwie koło miasta.

11. Do Tustanowic, piękna miejscowość malownicza.

12. Do Borysławia, miasta słynnego z kopalni ropy i wosku ziemnego.

13. Na dział orzowski, skąd rozległy widok na Karpaty z jednej, a szeroki krajobraz w doliny z drugiej strony.

14. Do Urycza. Wycieczka całodzienna wspinała lecz nużąca.

15. Do Bobniszcza, wycieczka jedno lub dwudniowa. Malownicza nadzwyczaj górską okolica.

16. Na górę Paraszkę (4021 stóp) wycieczka trzydniowa.

17. Do Rozhurcza, — wycieczka jednodniowa. Piękna grupa skał z komnatami kutemi nad rzeką Stryjem.

Cennik zakładu w Truskawcu.

Taksa zdrojowa od osoby 4 złr.

Dodatek na muzykę 2 złr.

Dzieci do lat 10 wolne są od opłaty taksy.

Chorzy ubodzy zaopatrzeni świadectwem ubóstwa potwierdzonem przez c. k. Starostwo nie płacą taksy, lecz tylko w I. i III. sezonie.

Ceny mieszkań z umeblowaniem i materacem (bez pościeli) od 80 ct. do 3 złr. (w I. i III. sezonie o 30% taniej).

Usługa w domach zakładowych płaci się na dobę po 15 ct. od osoby — od dalszych osób należących do jednej rodziny po 7 ct.

Ceny kąpeli:

Kąpiel mineralna I. klasy	1—złr.
„ „ w wannie marmurowej	1.20 „
„ „ II. klasy	0.75 „
„ „ III. klasy	0.60 „
„ borowinowa I. klasy	2— „
„ „ II. „	1.80 „
„ „ nożna	0.40 „
„ „ ręczna	0.25 „
Garniec grys do kąpeli	0.12 „
„ słołu „ „	0.30 „
Tusz zimny	0.30 „

Za dodatek do kąpeli szlamu słonego lub siarczanego na polecenie lekarza nie dopłaca się.

Inhalacya I. klasy	0.50 ct.
„ II. „	0.30 „

Cena powozu do stacyi Drohobycz, lub ze stacyi do zakładu 3— „

Na wycieczkę dostarcza zakład powozów, lub wieśniacy furmanek za umówioną cenę.

Zarząd dostarcza w domach zakładowych na żądanie kompletnej pościeli po cenach umiarkowanych.

Sezon kąpielowy rozpoczyna się 25. maja a trwa do 25. września.

I. sezon od 25. maja do 1. lipca.

II. „ „ 1. lipca do 15. sierpnia.

III. „ „ 15. sierpnia do 25. września.

